

gebod vier, dat, naar scheppings-ordinantie, ontbouding van allen arbeid voorschrijft.

Dat onze Zondag daarentegen zich plaatst op het plan der herschepping, uitgaat van de vervulling van het Werkverbond door Christus; dat hij den geloovige, met heel zijn wereld, ook met zijn arbeid, ziet als in Christus verlost en geheiligd, en dat daarom die arbeid op Zondag niet verboden kan zijn, al eischt ook het zoeken van voortgaande heiliging onder de bediening des Woords, dat die arbeid beperkt worde.

Ten slotte meent hij, dat het arbeidsverbod op den zevenden dag wel voor Israël gold op grond van het rusten Gods op dien dag, maar dat een rusten op den eersten dag der week niet strookt met de geweldige goddelijke activiteit in de opstanding van Christus, die de principiële herschepping is.

Ik geloof, dat ik zóó, al is het goeddeels met mijn eigen woorden, inzenders gedachtengang juist en volledig heb weergegeven.

Nu zal ik niet alles wat daarin scheef is — zooals b.v. het kortweg doen samenvallen van scheppings-ordinantie en Werkverbond, en de wel aardig-gevonden, maar toch valsche tegenstelling tusschen het rusten Gods op den zevenden dag en de activiteit Gods in de opwekking van Christus uit de dooden — valsch, omdat immers dat rusten geen niets-doen was, doch enkel een niet voortgaan met scheppen, en evenmin die activiteit een bijzondere inspanning beteekent (met dergelijke gedachten-verbindingen of -tegenstellingen moet men zoo uiterst-voorzichtig zijn; vooral als men ze tot uitgangspunt van redeneering maakt) — ik zal, zeide ik, niet alles wat hier scheef is, recht pogen te zetten.

Is ook niet noodig. Hoofdzak in vragers betoog is — daarop is alles gebaseerd, en daarmee staat of valt het — dat de eisch van rust aan Israël, in het vierde gebod, een uitvloeisel hiervan is, dat Israël, „naar zijn ceremoniële beteekenis” (dat is dan volgens inzender: naar zijn bestemming om Christus, den Vervuller van het Werkverbond, af te schaduwen), in betrekkelijken zin althans, gebracht was onder het Werk-verbond.

En dat nu is een zeer ernstige misvatting. Dezelfde misvatting — het „in betrekkelijken zin” van inzender kan dat niet verhelpen — die Israëls verhouding tot den Heere, en daarmee heel Israëls religie vervalscht heeft. Dezelfde dwaling, die God door de Profeten van den ouden dag, door de zending van den Dooper, en door de vlamme prediking van den Apostel Paulus, zoo rusteloos heeft bekampt. Het was juist door dat terugrijpen naar — en dat hardnekkig vasthouden aan het Verbond der werken, dat Israël de rechtvaardigmaking door het geloof-alleen afwees, Abraham in wien het roemde verloochende, en het kruis van Christus zich tot een ergernis maakte.

Het eenige Verbond, dat God met Israël tot zaligheid had gemaakt was het Verbond der genade in Christus, in het Paradijs reeds geopenbaard, met Abraham plechtig opgericht, en door Mozes en al de Profeten in Gods Naam verkondigd. Israël stond niet en nooit en ook voor geen millioenste deel in het Verbond der werken, kon daarom ook nooit in dat verbond der werken een schaduw zijn van Christus die het vervullen zou, en kon evenmin in den eisch der rust op den Sabbath van gebod 4 der Wet met een eisch van dat Verbond der werken te doen hebben.

Dat God de Heere Israël naast de belofte ook de Wet, de zede-wet, de wet der tien geboden gaf, was daarmee even weinig in strijd, als dat Hij haar gaf aan ons, kinderen der Nieuwe Bedeeling. Evenals bij ons toch, stond bij Israël de Wet niet tegenover het Verbond der genade, maar in dienst daarvan. En dat in tweeërlei opzicht: in de eerste plaats als middel om de zonde te ontdekken en daardoor tot de genade te drijven; en in de tweede, om het verzoende en verlost volk ten regel te zijn voor het leven der dankbaarheid. Maar de ceremoniële wet dan, of het ceremoniële verbond of het verbond der wet, gelijk we haar ook wel noemen?

Inderdaad, wie gelijk inzender doet aan den naam ceremoniël op een of andere wijze iets verbindt dat in het werk-verbond thuis hoort: iets dat al is het ook „in betrekkelijken zin” met de wet van de rechtvaardiging door de werken verwant is, weet voor die ceremoniële wet onder de bediening van het Verbond der genade geen plaats te vinden, en moet daarom wel denken aan een rest van het Verbond der werken.

Maar die last ten aanzien van karakter en bedoeling der ceremoniële wet geheel mis. Wat is „ceremoniël” in den vorm der bediening van het genadeverbond aan Israël?

Ceremoniël is daarin alles wat in zich zelf geen reële, zedelijke waarde, maar enkel schaduwachtige, afbeeldende beteekenis heeft.

En zulk een beteekenis had alle ceremoniël dat God Israël voorschreef.

Het beeldde af: naar de ééne zijde de zonde en de ellende, en naar de andere de verzoening en verlossing in Christus, en de roeping der verlost Gods om in nieuwigheid des levens te wandelen.

Zoo stond de ceremoniële wet, evenals de zede-wet, in dienst van het Verbond der genade, en

werkte ze in parallelle lijn met haar saam.

Nu ligt er ook in het vierde gebod inderdaad iets ceremoniëls, iets dat behoort tot het schaduwachtige, en daarom voorbijgaande, van Israëls bedeling.

Doch dat in zichzelf waardelooze, dat alleen voor Israël beteekenis had, en onder de nieuwe bedeling van Gods Verbond geen geldigheid meer heeft, ligt niet in den eisch van rust op den Sabbath.

Het kan daarin niet liggen. Want die eisch ligt reeds in de Sabbaths-ordening, die God de Heere in het Paradijs afkondigde, en waarheen gebod vier als naar zijn grond, met name ook van zijn eisch om op den Sabbath te rusten, nadrukkelijk verwijst. Die eisch van rust is vóór de ceremoniële wet, staat boven haar, en wordt met haar niet op zijde gezet.

Ook niet door het herscheppings-werk Gods in Christus. Neen, daárdóór allermínst. Want herscheppen is de schepping herstellen, en herstellen al wat in de schepping gegrond is. Christus herstelt de heilige rust van den Sabbath. Als gawe Gods, ook als eisch Gods en als gehoorzaamheid aan dien eisch: „Ik, uw Vader, heb gerust. Zijt dan navolgers Gods, als geliefde kinderen; (Ef. 5:1), en rust gij ook.

Dat is de christelijke gehoorzaamheid aan gebod 4.

En de christelijke vrijheid?

Die is hier ook.

En nú kom ik op wat de ceremoniële elementen in het vierde gebod zijn.

Die liggen in tweeërlei.

1e. in de strenge rust die in gebod vier voor Israël bedoeld was, en in de ceremoniële wet nader was beschreven; en 2e in de bepaling van den 7den dag als dag der ruste.

Wat die strenge rust betreft, waarvan Israël, bij het licht der ceremoniële wet, in het vierde gebod moest lezen — ze behoorde tot het juk der dienstbaarheid, dat de kerk, gedurende den tijd harer onmondigheid moest dragen (Gal. 3 en 4) en dat, naar de negatieve strekking van de ceremoniële wet, haar moest doen uitzien naar de verlossing door Christus. En hoe zwáár dat juk was, blijkt ieder die uit de ceremoniële wet bijeen leest wat Israël al zoo op den Sabbath verboden was.

En dezelfde strekking had óók het voorschrift, dat in de wisseling van arbeid en rust, de arbeid aan de rust vooraf moest gaan. Wat die orde betreft, was er tusschen het Werkverbond en het Verbond der genade in zijn eerste bedeling geen verschil. Beide zagen de rust nog in de toekomst. Doch nú, onder de Nieuwe Bedeeling, is de orde een omgekeerde. Siló is gekomen. Christus heeft zijn: het is volbracht! uitgeroepen. De rust is verworven, het geloof heeft haar niet meer vóór zich als iets waarop het hoopt, maar achter en ónder zich, als rijk bezit en bron van kracht voor arbeid en strijd.

En dát belijden en dáárvóór danken we, als we op onzen Christelijken Sabbath rusten.

B.

F.

III ZIELKUNDE III

De methode aangaande het bewijs uit de Schrift.

II.

IV. Opvallend is de wijze, waarop in het door ons meermalen geciteerde boek gesproken wordt over de beteekenis van het woord natuur.

De schrijver zegt daarvan het volgende:

„Het antwoord op de vraag, in welke verhouding de genade tot de natuur of het natuurlijke staat, hangt natuurlijk af van de beteekenis, in welke men het woord „natuur” gebruikt. Soms duidt dit woord den aard aan: in dien zin spreken we b.v. bij den Middelaar van Zijn goddelijke en menselijke „natuur”. In andere gevallen beteekent het woord echter „het oorspronkelijke”. Zoo duidt het soms aan datgene wat de menschen in ADAM zijn; nu is het menselijk geslacht vervallen: vandaar, dat de menselijke „natuur” een „verdorven natuur” werd, en dit blijft voor-zoover Gods Geest niet reddend tusschenbeide treedt. In dát verband leze men het paulinische woord: „de natuurlijke mensch verstaat niet de dingen, die des Geestes zijn.”¹⁾

Van groote beteekenis is ook hetgeen de schrijver in zijn aantekeningen omtrent deze dingen zegt. Aantekening 39 en 41 luiden als volgt:

„39. 1 Corinthhe 15:44. Hier staat „psychikos”, door de Statenvertaling terecht weergegeven door „natuurlijk”, in den zin van „in Adam gevallen”. Dit „natuurlijk” ziet uiteraard mede op heel den mantel der functies. Men vertale „t woord „psychikos” dan ook vooral niet door „psychisch” of „psychisch-soomatisch”. Dat dit niet kan, blijkt reeds uit 1 Corinthhe 2:14: „de natuurlijke mensch begrijpt niet de dingen, die des Geestes Gods zijn”, Jacobus 3:15 (die wijsheid, die niet van boven komt) „is aardisch, natuurlijk, duivelsch”. Judas 19: (de spotters, die zichzelf afscheiden zijn) „natuurlijke menschen, den Geest niet hebbende.”

1) a. w. p. 45, 46.

„41. 1 Corinthhe 2:14. Men gebruike dezen tekst dus vooral niet als getuige voor de stelling, dat een physicus niet het bestaan van God kan bewijzen! Dat kan hij inderdaad niet; maar de tekst spreekt niet over een physicus, maar over een dooden zondaar. — Zie ook noot 39.”

Wij gaven met opzet zoo breede citaten, om zooveel mogelijk onzen lezers te doen zien, hoe het betoog van den schrijver loopt.

Wij raken hier toch uiterst belangrijke dingen aan. Gelijk later blijken zal, neemt de beteekenis van het woord „natuur” in de ontwikkeling van het dogma in de christelijke kerk een breede plaats in. Daarom is het van zoo groot belang om na te gaan, op welke wijze de schrijver hier tot zijn conclusie komt omtrent de beteekenis van het woord „natuur”.

Het zij ons nu vergund de volgende opmerkingen te maken. Ofschoon het den schrijver klaarblijkelijk bekend is, houdt hij niet genoeg rekening met het volgende feit:

A. In onze Nederlandsche Statenvertaling komt het woord „natuur” en vooral het woord „natuurlijk” voor als vertaling van twee woorden uit het Grieksch.

De ééne maal zijn de woorden natuur en natuurlijk afgeleid van het Grieksch woord „physis” en een andere maal zijn deze woorden afgeleid van het Grieksch woord „psuchè”.

Wanneer wij dus een onderzoek instellen, wat het woord natuur beteekent, kunnen wij één van beide dingen doen. Of nagaan, op welke wijze het Nederlandsche woord „natuurlijk” gebruikt wordt door de Statenvertalers, of nagaan, welke de beteekenis is van de Grieksch woorden physis (dat natuur beteekent) en van psuchè, dat iets anders beteekent, maar dat door de Statenvertalers in de afleiding „psychikos” vertaald werd door „natuurlijk”.

Deze dingen moeten dus wel scherp onderscheiden worden.

De vraag: wat verstaat de Bijbel onder „natuur” en onder „natuurlijk” kan niet zonder nadere toelichting worden beantwoord. Wij moeten weten, of men het Nederlandsche spraakgebruik wil onderzoeken of het Grieksch.

B. De schrijver van het door ons besproken boek heeft echter deze dingen klaarblijkelijk niet voldoende uit elkaar gehouden. In het citaat van pag. 45, 46, dat wij boven gaven, glijdt het betoog rustig over van het begrip menselijke natuur (waarvoor het Grieksch physis heeft) naar „natuurlijke mensch” (waarvoor het Grieksch psychikos heeft).

Dit schijnt ons, wanneer men een onderzoek instelt naar de beteekenis van bepaalde begrippen in den Bijbel, ongeoorloofd.

C. Het schijnt, dat de schrijver zelve, schoon uit Aant. 39 blijkt, dat hem het gebruik van twee geheel onderscheiden woorden bekend is, toch niet altijd duidelijk voor zijn aandacht gehad heeft, dat het woord „psychikos” met het begrip „physis” (= natuur) niet te maken heeft. Had hij dit wel duidelijk voor zijn aandacht gehad dan zou een min of meer scherpsende opmerking als Aant. 41 over dien „physicus” achterwege zijn gebleven. Immers iemand die Grieksch kent, weet, dat in 1 Cor. 2:14 niets over een physicus staat; en de man, die geen Grieksch kent en in zijn Nederlandsch leest: „de natuurlijke mensch” zal hier ook niet aan een physicus denken.

D. Niet te handhaven schijnt ons het betoog van Aant. 39. Psychikos is in 1 Cor. 15:44 vertaald door „natuurlijk”, zoo zegt de schrijver, in den zin van „in Adam gevallen”.

Wij lezen echter in de Kommentaar op den eersten brief aan Corinthhe van Prof. Grosheide (Uitg. Fa. H. A. van Bottenburg, Amsterdam 1932) op pag. 539 bij de exegese van dezen tekst het volgende:

„Psychikos, zie bij 2:14, duidt aan, wat leven heeft zonder meer. Sooma psychikon is een lichaam, dat alleen maar leeft en wel zóó leeft, als het hier op aarde mogelijk is. Het staat dus tegenover nekros, als leven tegenover dood. Dit sooma psychikon kan gezaaid worden, omdat het aan den dood onderworpen is en het wordt gezaaid. Nu bedenke men daarbij, dat Paulus in 1 Cor. 15 uitsluitend over het lot der geloovigen spreekt. In concreto is hier, wat gezaaid wordt, het sooma psychikon, der kinderen Gods. Zoolang ze op deze aarde zijn, is aan hun lichaam nog niets gebeurd. Dat blijft, als het was, ondanks de vernieuwing van het pneuma. Daarentegen wordt er een lichaam opgewekt, dat pneumatikos is.”

Bij 1 Corinthhe 2:14, den tekst, waarnaar hij in bovengenoemd citaat verwijst, zegt Prof. Grosheide²⁾

„Psychikos komt bij Paulus alleen voor in onzen brief, hier en cap. 15. Men moet psychikos dan ook niet rekenen tot de woorden, die bij Paulus een bijzondere, centrale beteekenis hebben. Psychikos is wat bij de psuche hoort, naar bekend klassiek spraakgebruik (proletarij), wat alleen psuchè heeft. Dit laatste is in ons verband, waar psychikos naast en tegenover pneumatikos staat, ongetwijfeld de bedoeling, vgl. Jud. 19: psychikoi pneuma mē echontes. Nu is psuchè het leven, Matth. 2:20 etc., niet, wat wij ziel noemen. Onze tegenstelling van ziel en

2) a. w. p. 111.

lichaam, wa ons geheele leven en o bestaan aan persoonlijk zichzelf zou doen om de Dit zou ech wordt de plaatse — i Paulus er psuchikos t Psuchè is c dood.

Psuchè li pneuma, h w e z e n z a mensch, d vangen hee ons. W.)

Waar een kundige als kos” spreekt te bestrijden in Aant. 39 beschouwd.

E. In het v dat psuchik psychisch, e uit andere t Maar hier redeneering. wat het woe voor de bet tekst nooit l anderen teks mogelijk, da taald is.

Bovendien stel al dat dit natuurlijk „heel den m als wat ermo schriftuurlijk Dit behoeft pleiten. Maar stelling, dat den mantel wenscht zijn

F. Wij oor boek ook in het woord een zekere bruiken om kleur te geve bewust gescl komen vergis wetenschapp vele malen v

Wij meene besproken b zich in de w sprekende o „natuur”, nu „physis” en woord „natu was van een

G. Onbedoe achtergrond (= natuur) woord kent.

De Schrift het gaat over „de mensche „natuur der zijn wij kinde kan ook mee men kan van planten h 11:24). Boven gedragingen terwijl het le zich richten a

Hier hebbe sche woord p de Schrift ev ris), geloof v vroeger reed kenis gekrega Daardoor v menselijke in een ander Grieksch w beteekenis.

En dat be nader moete antwoorden, physis (= na (En over d delt de dogma jaartelling en ook nog telken Wij meenen cludeeren, da bewijsvoering grijppelijke, fou

ke deze tekst dus
illing, dat een phy-
bewijzen! Dat kan
t spreekt niet over
en zondaar. — Zie

eede citaten, om
e doen zien, hoe
pt.

elangrijke dingen
nt de betekenis
ontwikkeling van
terk een breede
groot belang om
schrijver hier tol
betekenis van

gende opmerkin-
schrijver klaag-
genoeg rekening

vertaling komt
t woord „natuur-
woorden uit het

1 natuur en na-
2 woord „physis“
voorden afgeleid

ek instellen, wat
nen wij één van
welke wijze het
gebruikt wordt
of nagaan, welke
woorden phun-
n psuchè, dat
door de Staten-
s“ vertaald werd

terp onderschei-

onder „natuur“
der nadere toe-
moeten weten,
aakgebruik wil

ons besproken
aarblijk niet
1 het citaat van
chelijke natuur
teelt) naar „na-
Grieksch psu-

een onderzoek
epaalde begrip-

r zelve, schoon
bruik van twee
ekend is, toch
tandacht gehad
met het begrip
1 heeft. Had hij
icht gehad dan
opmerking als
achterwege zijn
sch kent, weet,
physicus staat;
tent en in zijn
te mens“ zal
enken.

ons het betoog
Cor. 15:44 ver-
de schrijver, in

entaar op den
Prof. Grosheide
msterdam 1932
lezen tekst het

, wat leven heeft
en lichaam, dat
als het hier op
nover nekros, als
uchikon kan ge-
ood onderworpen
men daarbij, dat
het lot der ge-
niet, wat gezaaid
deren Gods. Zoo-
aan lichaam nog
ondanks de ver-
gen wordt er een
is.”

naarnaar hij in
gl Prof. Gros-

a voor in onzen
chikos dan ook
Paulus een bij-
Psuchikos is wat
klassiek spraak-
suchè heeft. Dit
chikos naast en
zifeld de bedoe-
na mè echontes,
20 etc., niet, wat
ing van ziel en

lichaam, waarbij we onder ziel, de persoonlijkheid, ons gehele geestelijk bestaan en ook nog wel het leven en onder lichaam al het stoffelijke van ons bestaan samenvatten, kent Paulus niet. Het ik, de persoonlijkheid noemt hij pneuma, vgl. vs. 11. Op zichzelf zou pneumatikos dus ook hier dienst kunnen doen om den niet bekeerden mensch aan te duiden. Dit zou echter verwarring stichten, en pneumatikos wordt de facto alleen gebruikt — ook hier ter plaatse — in den bij vs 13 omschreven zin. Zoo komt Paulus er toe, om van den niet-geloovigen mensch psuchikos te bezigen, hij heeft alleen maar psuchè. Psuchè is dus het leven, in tegenstelling met den dood.

Psuchè ligt daarom op gansch ander terrein dan pneuma, het teekent den mensch als levend wezen zonder meer. Daarom kan psuchikos den mensch aanduiden, met wien niets gebeurd is; den mensch, die alleen maar leeft, niet den Geest ontvangen heeft, vgl. vs 12.” (Laatste spatieering van ons. W.)

Waar een zoo bij uitstek vertrouwd N.T. deskundige als Prof. Grosheide aldus over „psuchikos“ spreekt, behoeven wij niet meer de gedachte te bestrijden, die in het door ons besproken boek in Aant. 39 eerste zin als vanzelfsprekend werd beschouwd.

E. In het vervolg van Aant. 39 zegt de schrijver, dat psuchikos niet vertaald kan worden door psychisch, en dat dat niet kan, zou dan blijken uit andere teksten, die hij aanhaalt.

Maar hier hebben wij te doen met een cirkelredeneering. Immers als ik onderzoeken moet wat het woord psuchikos beteekent, mag ik mij voor de betekenis van psuchikos in den eenen tekst nooit beroepen op het feit, dat het in een anderen tekst net zoo vertaald is. Het is immers mogelijk, dat het in beide gevallen verkeerd vertaald is.

Bovendien is niet duidelijk, waarom Paulus, stel al dat psuchikos natuurlijk beteekende, bij dit natuurlijk dan ook gedacht zou hebben aan „heel den mantel der functies“. Zoowel deze term als wat ermee wordt uitgedrukt lijkt ons aan het schriftuurlijk spraakgebruik stellig niet ontleend. Dit behoeft op zichzelf tegen dezen term niet te pleiten. Maar wel zou een nader bewijs voor de stelling, dat Paulus met het woord „psuchikos“ den mantel der functies bedoelde, uiterst gewenscht zijn geweest.

F. Wij oordeelen, dat de schrijver van bedoeld boek ook in zijn betoog over de betekenis van het woord „natuurlijk“ vervallen is in de fout, een zekere stelling, die hij bewijzen moet, te gebruiken om het bewijsmateriaal een bepaalde kleur te geven. Vanzelfsprekend is dit geheel onbewust geschied. Gelijk wij reeds eerder zeiden, komen vergissingen van dezen aard zoowel in de wetenschappelijke als populaire literatuur talloos vele malen voor.

Wij meenen, dat de schrijver van het door ons besproken boek in zijn methode van bewijsvoering zich in de war heeft laten brengen, doordien hij, sprekende over de betekenis van het woord „natuur“, nu eens uitging van 'Grieksche woord „physis“ en dan weer van het Nederlandsche woord „natuur“, dat in dat geval een vertaling was van een geheel ander woord.

G. Onbedoeld schoof de schrijver geheel op den achtergrond het gebruik van het woord physis, (= natuur) zooals de Schrift als geheel dat woord kent.

De Schrift spreekt wel degelijk, ook wanneer het gaat over de menschen in het algemeen, van „de menselijke natuur“; evengoed als over een „natuur der dieren“ (Jac. 3:7). Door die natuur zijn wij kinderen des toorns (Ef. 2:3). Die natuur kan ook meer speciale bepalingen geven: men kan van nature Jood zijn (Gal. 2:15). Ook de planten hebben hun eigen natuur (Rom. 11:24). Bovendien brengt de natuur zelve zekere gedragingen en zekere wetten mee (Rom. 1:26), terwijl het leven „van nature“ bij de heidenen een zich richten naar de wet medebrengt (Rom. 2:14).

Hier hebben wij telkens te doen met het Grieksche woord physis. Dat woord physis nu heeft in de Schrift evenals de woorden voor genade (charis), geloof (pistis), deugd (aretè), waarover wij vroeger reeds spraken, een geheel eigen betekenis gekregen.

Daardoor vinden wij in de Schrift het begrip menselijke natuur, waarbij natuur (= physis) in een anderen zin gebruikt wordt dan bij de Grieksche wijsgeeren, in een zeer specifieke betekenis.

En dat begrip „natuur“ had o.i. de schrijver nader moeten onderzoeken, om de vraag te beantwoorden, wat de Schrift nu eigenlijk onder die physis (= natuur) van den mensch verstaat.

(En over dit begrip menselijke natuur handelt de dogmahistorie der eerste eeuwen van onze jaartelling en dit begrip menselijke natuur is ook nog telkens weer in de zielkunde aan de orde.)

Wij meenen dan ook hier weer te moeten concluderen, dat de schrijver in zijn methode van bewijsvoering uit de Schrift een, zij het ook begrijpelijke, fout maakte.

J. W.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Noodige verduidelijking.

Blijkens een brief, dien ik ontving naar aanleiding van het artikelje in het nummer van de vorige week (inzake de pogingen ten bate van afgestudeerden zonder emplooi) is de bedoeling van de actie niet duidelijk genoeg naar voren gekomen. Het gaat in dezen niet in de eerste plaats om een werkgelegenheid te vinden, die inkomsten geeft, om een betrekking dus, want tot dat doel zou een vergadering weinig baten. Maar de bedoeling is, dat voor de betrokkenen de mogelijkheid worde geschapen in hun vak praktisch werkzaam te zijn, en om hun wetenschappelijke ambities levend te houden, en om eenige vaardigheid te verkrijgen, die bij eventuele kans op een gesalarieerde betrekking zeker factor van aanbeveling zou zijn. Wanneer ingenieurs als assistent in een of ander bedrijf konden komen, leeraren als hospitant ervaring konden opdoen, medici in een ziekenhuis praktisch konden werken, zou dat voor allen van groote betekenis zijn. Want het is nog minder de inkomsten-quaestie, die voor hen urgent is — aangezien ze in den regel bij hun ouders kunnen blijven inwonen — dan wel het gevaar, dat ze hun wetenschappelijke belangstelling en hun arbeids-geschiktheid verliezen.

Daartegen nu kan een actie, als wordt bedoeld, inderdaad helpen. Als bedrijfsleiders, directeurs van ziekenhuizen en scholen de gelegenheid willen openstellen voor gegadigden, om als volontair werkzaam te zijn, wordt dat eerst-dreigende gevaar althans voor een goed deel afgewend. Is het mogelijk, daaraan een kleine toelage te verbinden, des te mooier, maar het gaat allereerst om de werkgelegenheid zelf.

Wie daaraan wil medewerken als „werkgever“, wordt gaarne ter vergadering uitgenodigd. Ook zal de Commissie schriftelijke bereidverklaring dankbaar aanvaarden. Uiteraard zal het echter gewenscht zijn, dat de betrokkenen in de plaats van hun inwoning kunnen blijven.

C. T.

OPVOEDING EN ONDERWIS

Het Ontwerp Kweekschoolwet-Marchant.

Met groote voortvarendheid werkt Z.E. de Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen aan de Opleiding van onze onderwijzers. Hij wil ook in dit onderdeel komen tot bezuiniging, maar meteen bereiken de verbetering van de toerusting van onze onderwijzers tot hun levenstaak. Ieder, die het met het onderwijs wel meent en ook de belangen van onze onderwijzers daarbij goed in het oog wil houden, zal deze poging van Minister Marchant hoogelijk waardeeren.

Het doet zoo goed, in een officieel stuk eens te lezen, dat toch ook de onderwijzer volledig toegerust de school in moet gaan. Daarom bedoelt dit ontwerp van de straks (met 1 Sept. 1934) van vier tot drie klassen teruggebrachte Kweekschool een vijfjarige te maken. De klassen 4 en 5 zullen dan maar voor de helft theoretische lessen ontvangen en de andere helft van de tijd zal worden besteed aan oefening in de praktijk van het schoolhouden. Heel wat van wat de Minister hier geeft, heeft in 1920 reeds kracht van wet gekregen, maar... is toen om financiële redenen niet uitgevoerd. Z.E. is van oordeel, dat de vijfjarige Kweekschool ook niet meer behoeft te kosten dan de nu nog bestaande vierjarige, vooral niet, wanneer de B-afdeelingen, die immers voor de hoofd-akte opleiden, vervallen. De onderwijzeressen, die zich tevreden stellen met een bevoegdheid voor de 1e en de 2e (eventueel de 3e) klasse van de Lagere School, kunnen die bevoegdheid behalen aan het einde van de derde Kweekschoolklas. Wie het eindexamen aan het einde van de vijfde klas doet, is daardoor volledig bevoegd als hoofd der school op te treden. Hij heeft dan evenwel geen bevoegdheid tot het geven van onderwijs in Fransch, Duitsch, Engelsch en Wiskunde, wat de wet van 1920 wel bedoelde.

Ieder gevoelt, dat deze bepalingen voor onze onderwijzers van groot belang zijn. Het gelobt, dat menigeen nu met het behalen der hoofdakte heeft, zal uit zijn. Ik weet wel, dat velen van oordeel zijn, dat de hoofdakte-misère voor een groot deel moet worden geweten aan de patiënten zelf, maar ik weet ook, dat er heel wat van die misère komt voor rekening van dat examen-stelsel en voor rekening van de omstandigheid, dat heel wat jonge onderwijzers eerst staan voor een volledige dagtaak, die vooral de eerste jaren zeer vermoeiend is, waarna ze dan nog een zware studie hebben te voltooien. Uit dit oogpunt ge-

zien, zijn de onderwijzers den Minister dankbaar voor dit voorstel.

Verder komt de Minister met zeer bepaalde voorstellen tot reguleering van de Opleiding, ook voor het Bijzonder Onderwijs. Z.E. is van oordeel, dat het niet mogelijk is, het oprichten en instandhouden van Bijzondere Kweekscholen met recht op Rijksvergoeding aan de volle vrijheid van de vereenigingen over te laten. Hij is van meening, dat daaruit tal van al te gewaagde proefnemingen ten nadeele van 's Rijks kas zouden voortvloeien, ongerekend, dat men in de komende jaren tot inkrimping van het aantal kweekscholen zal moeten komen. Daarom zal de oprichting en instandhouding van gesubsidiëerde scholen, na raadpleging van daarbij betrokken organisaties, den Onderwijsraad gehoord, voortaan de Koninklijke goedkeuring behoeven.

Als overgangsmaatregel bepaalt art. 43, dat de toestand van subsidiëering blijft tot 31 December 1935, zooals die op 31 Aug. 1934 is. Met ingang van 1 Sept. 1935 wordt het aantal kweekscholen verminderd, na raadpleging van daarbij betrokken onderwijsorganisaties, de Onderwijsraad gehoord, gelet op de behoefte aan kweekschoolopleiding en de daaraan verbonden Rijksuitgaven. Dan wordt vastgesteld, welke kweekscholen voor de vergoeding in aanmerking zullen komen, en in hoeverre een schadeloosstelling van Rijkswege zal worden verleend aan vereenigingen, wier kweekscholen diensgevolge met 1 Sept. 1935 worden opgeheven. De Minister acht niet meer noodig, elk jaar gelegenheid te geven tot het afleggen van het z.g. „staatsexamen“. Hij zal deze materie regelen in overeenstemming met de behoefte aan leerkrachten, voorzover daarin niet door de bestaande kweekscholen kan worden voorzien.

We zien dus, de reguleering van de opleiding bestaat in het beperken van het aantal kweekscholen en in vermindering van de gelegenheid voor het staatsexamen. Wie steeds heeft aangedrongen op reguleering van de opleiding, begroet hier natuurlijk plannen naar zijn hart. Het kan niet anders dan in de weg van beteugeling der vrije opleiding en van het opleiden naar de behoefte, die er op de scholen aan leerkrachten bestaat.

Dat de Minister spreekt van overleg met de betrokken onderwijsorganisaties, is ook naar ons hart. Maar daarmee komen meteen de bezwaren. Hoe ver zal dat overleg gaan? Want, Z.E. weet dat langzamerhand van ons wel, we zijn erg huiverig voor goedkeuring van onze plannen van Overheidswege. Het model, dat hij aanhaalt van de Nijverheidswet, roept voorbeelden in herinnering van minder aangename strekking. We komen hier nog eens weer pleiten voor het inschakelen van de onderwijsorganisaties in de zorg voor de opleiding.

De vrees, die Z. E. uitsprekt, dat tal van gewaagde proefnemingen zullen worden genomen met kweekschoolstichting, kan de Minister wel laten varen. Het is nog nooit een zaak van liefhebberij geweest, een kweekschool te stichten. Daarvoor is de risico te groot. Een opleidings-inrichting moet contact hebben met een bepaald aantal onderwijzersplaatsen. Dan is haar bestaan verzekerd en de risico van proefnemingen op staatskosten is vervallen.

Eén troost hebben we voor onze Protestantsch-Christelijke Kweekscholen: er zijn er niet te veel.

In het Mei-nummer van „De Chr. Kweekschool“ geeft Statisticus een goed gedocumenteerde becijfering, waaruit blijkt, dat we op den duur in de behoefte aan onderwijzers met de bestaande kweekscholen niet kunnen voorzien. Wordt nu door het vormen van de vierde en vijfde klas van de kweekscholen de toevoer een paar jaar grootendeels stopgezet, dan kunnen we, dank zij de radicale plannen van den Minister, op dit terrein een ordelijke toestand hebben.

Over dat woord „goedkeuring“ zullen nog wel enkele woorden vallen. De Minister komt met zijn voorwaarden, daartegen hebben we geen bezwaar, maar dan late hij ook weer de noodige vrijheid. In de strijd voor de „vrije school“ is ook de toelaatbare vrijheid van de kweekscholen begrepen.

Gr.

G. MEIMA.

ZENDING EN EVANGELISATIE

De toestand der Wereldzending.

III

(Licht en Schaduw.)

In de wereldzending zijn van verschillende zijden leuzen aangeheven, waarin op kernachtige wijze het doel, dat de zending nastreeft, werd aangeduid. Er ligt iets goeds in, zagen wij in ons vorig artikel, al zijn ze op zichzelf genomen eenzijdig, en in zeker opzicht ook onjuist. Toch karakteriseren zij de wereldzending, en hebben ze ons wat te zeggen.

Bezien wij de zending naderbij, dan treft ons